

Otwarte Ogrody

Podsumowanie współpracy
2004 - 2011

Magdalena Prosińska
Fundacja Dziedzictwo dla Przyszłości

Luty 2011

Spis treści

Wstęp	Str. 2
Sprawozdanie z pracy w latach 2004-2011	Str. 5
Sukcesy i porażki	Str. 17
Zalecenia na przyszłość	Str. 30

1. Wstęp

Jakość życia w mieście zależy od jego mieszkańców i ich udziału w zarządzaniu tym miastem. Zgodnie z tym przekonaniem od 2005 roku jestem zaangażowana w projekt Otwarte Ogrody w mazowieckich miastach-ogrodach. Działanie to było próbą ustanowienia modelu współpracy prywatno-publicznej pomiędzy mieszkańcami, organizacjami społecznymi i władzami samorządowymi na rzecz zrównoważonego rozwoju oraz budowania marki miast w oparciu o lokalną kulturę i dziedzictwo. W listopadzie 2010 roku odebrałam w Płocku prestiżową Nagrodę Marszałka Województwa Mazowieckiego za całokształt pracy na rzecz Mazowsza. Jednym z argumentów, jaki przekonał Kapitułę Nagrody Marszałka o przyznaniu właśnie mnie tego prestiżowego wyróżnienia jest rozwój sieciowego projektu Otwarte Ogrody. Jeden z pracowników Urzędu podkreślił, że fakt regionalnego zasięgu, wysoka jakość działań prezentowana w profesjonalny sposób na zewnątrz, czyli wartość promocyjna i rozpoznawalność marki a także wieloletnia kontynuacja świadcząca o poważnym traktowaniu środków przyznawanych na ten projekt, decydują o poparciu Marszałka Mazowsza. Nagroda ta jest podsumowaniem i symbolicznym uznaniem wyników 7 letniej pracy i postawy obywatelskiej.

Jednocześnie jest to dla mnie moment do podsumowania okresu, który wiąże się z ciekawymi doświadczeniami zawodowymi i osobistymi. Praca na rzecz historycznych miast Mazowsza wynikała z wiary, że tylko osobiście angażując się mogą wypląnąć na otaczający mnie świat, odległy od osobistych wyobrażeń i że zmiany te mogą powstać na skutek pracy wśród społeczności lokalnych.

Każdy z nas widzi na codzień, że po kilkudziesięciu latach funkcjonowania w systemie komunistycznym mieszkańcy i władze byłego bloku komunistycznego, w tym i mazowieckich miast - ogrodów, oduczuli się szacunku sąsiada i jego pracy, współdziałania, odpowiedzialności za najbliższe otoczenie, dalekowzroczności i planowania. Lata propagandy komunistycznej zniszczyły również szacunek dla przedwojennego dziedzictwa, które jest jednym z najważniejszych elementów, na których historyczne miasta Mazowsza powinny budować przyszłość. Praca ze społecznościami lokalnymi miała na celu pogłębić dyskusję na powyższe tematy, wzmocnić lokalne więzi i odpowiedzialność za wspólne, znikające dziedzictwo duchowe, materialne i naturalne. Otwarte Ogrody miały wpłynąć pozytywnie nie tylko na jakość zarządzania miastem, ale także na stosunek lokalnych samorządów do obywateli, którzy mogliby się stać autentycznymi parterami w planowaniu przyszłości naszych miast ogrodów.

Lata pracy na rzecz Mazowszan związane są zarówno ze wspaniałymi sukcesami jak również ze zmaganiem się z wyżej wspomnianymi czynnikami. Okazały się one silne. Oprócz prywatnych powodów to te czynniki skłoniły mnie do napisania tego raportu i rezygnacji z koordynacji centralnej projektu Otwarte Ogrody. Inwestowanie czasu w projekt, który od dłuższego czasu, mimo ogromnego nakładu pracy i serca, przestał rozwijać się w zadowalający sposób, nie ma dla mnie sensu. Ponadto podczas tylu lat pracy na rzecz Mazowsza, którą to pracę sama finansuję, odrobiłam już swój obywatelski obowiązek.

Dość długo zastanawiałam się czy wycofać się z Otwartych Ogródów bez podawania przyczyn czy jednak zachować się profesjonalnie, napisać raport podsumowujący naszą współpracę, moje obserwacje i wątpliwości. Zdecydowałam, że krótkie sprawozdanie jest konieczne ze względu na szacunek dla Państwa.

W tym momencie chciałabym wszystkim serdecznie podziękować za współpracę, przy której wiele się nauczyłam. Dziękuję za wszystkie miłe i satysfakcjonujące momenty, które razem przeżyliśmy. Życzę wszystkim wielu sukcesów w przyszłości.

2. Sprawozdanie z pracy w latach 2004-2011

2004

Opracowanie (we współpracy z Łukaszem Willmannem) koncepcji projektu Otwarte Ogrody jako projektu dla miast i dzielnic ogrodów i ich promocji poprzez zabytkowe ogrody, wille i lokalną kulturę. Opracowanie metodyki, zasad organizacyjnych, terminologii, filozofii i celów projektu Otwarte Ogrody. Zasady te odsumowane zostały również w regulaminie projektu, który powstał w roku 2008 i jest dostępny na stronie www.otwarteogrody.pl.

Cele lokalne

- Ochrona dziedzictwa materialnego, duchowego, kulturowego i naturalnego;
- rozwój społeczności lokalnej i dobrych stosunków sąsiedzkich;
- powstanie platformy dla inicjatyw lokalnych;
- promocja małej przedsiębiorczości opartej o lokalne dziedzictwo oraz lokalnych rzemieślników, artystów i ich pracowni.

Cele ponad lokalne

- Promocja unikalnego dziedzictwa mazowieckich miast-ogrodów na poziomie mazowieckim, krajowym i międzynarodowym;
- zbudowanie sieci, poprzez którą łatwiej wypromować pojedyncze miejscowości;

- promocja marki, której nazwa i logo będą świadectwem potwierdzającym nowoczesność, umiejętność współpracy lokalnej i ponad lokalnej, budowania partnerstw prywatno-publicznych, przestrzegania standardów demokracji lokalnej podkreśleniem unikalnych walorów kulturalnych i społecznych miejscowości. Otwarte Ogrody miały więc również stanowić skuteczne narzędzie budujące markę nowoczesnej, zrównoważonej polskiej miejscowości XXI wieku. Takiej marki nie ma jeszcze w Polsce i dlatego uważałam, że jest to dla nas szansa. Oba poziomy lokalny i ponad lokalny są wg autorskich założeń projektu Otwarte Ogrody równie ważne, muszą ze sobą współdziałać i być kołem napędowym projektu.

2005

We współpracy z Łukaszem Wilmannem zbudowanie od podstaw i koordynacja pierwszej pilotażowej edycji Otwartych Ogródów w Podkowie Leśnej:

- opracowanie stylu, terminologii i logiki projektu a także nazw poszczególnych imprez. Od początku ważne było połączenie elementów takich jak spotkania w prywatnych historycznych ogrodach i willach, otwarcie pracowni artystycznych i rzemieślniczych, wycieczki po mieście ogrodzie a także część edukacyjna i warsztatowa z uczestnictwem ekspertów polskich i zagranicznych. Ważne było pozyskanie jako partnerów znanych instytucji z racji ich doświadczenia a także ze względu na promocję.

- ułożenie programu na rok 2005. Oznaczało to kilkukrotne obejście kilkudziesięciu domów i namówienie właścicieli do uczestnictwa, przełamanie ich nieufności do uczestnictwa w pierwszych Otwartych Ogrodach. Do dziś większość właścicieli ogrodów uczestniczących w Festiwalu to te same osoby, które przystąpiły do projektu w pierwszych 2 latach pod wpływem naszej namowy;
- pozyskanie partnerów prywatnych i instytucjonalnych w Podkowie Leśnej, wypracowanie lokalnej platformy współpracy;
- sporządzenie programu konferencji, udostępnienie prywatnych kontaktów do ekspertów polskich i zagranicznych, którzy przyjechali ze względu na nasze prywatne zaproszenie. Byli to między innymi specjaliści z miasta-ogrodu Hellerau (z którym w następnych latach Urząd Miasta Podkowa Leśna podjął współpracę), Misia Leonard, konserwator historycznych ogrodów z Nowego Jorku, Katrin Schulze, ekspert od historycznej zieleni m.in. w Parku Mużakowskim wpisanym na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO (warsztat zorganizowany został ze względu na planowaną rewitalizację Parku Miejskiego), Danuta Glondys, dyrektor Willi Decjusza w Krakowie (zaproszona została ze względu na plany utworzenia centrum kultury w Pałacyku Kasyno) czy prof. Krzysztof Skalski, wice-prezes Forum Rewitalizacji;

- przygotowanie dokumentacji i materiałów archiwalnych, opracowane programu warsztatów:
  1. Dokumentacja Willi Jukawa zagrożonej zawaleniem będącej w posiadaniu Samorządu,
  2. Rewitalizacja Parku Miejskiego,
  3. System Informacji Miejskiej;
- pozyskanie parterów ponad lokalnych w tym programu Europejskie Dni Dziedzictwa do dziś realizowanego w kilku miejscowościach OO;
- pozyskanie środków finansowych na projekt (ok. 75% spoza budżetu Urzędu Miasta, nie wliczając środków prywatnych mieszkańców Podkova Leśnej oraz faktu wielokrotnie zaniżonego honorarium za koordynację oraz niektórych kosztów realizacji projektu);
- napisanie wniosków o dofinansowanie projektu (wszystkie wnioski zostały nagrodzone dotacjami), wnioski przeszły w posiadanie Urzędu Miasta Podkova Leśna z możliwością użytkowania ich przez Urząd w następnych latach;
- stworzenie dla Urzędu Miasta PL bazy danych osób do zaproszeń;
- pozyskanie patronatów medialnych (ukazało się szereg publikacji poświęconych Podkowie Leśnej i Festiwalowi);
- sporządzenie materiałów promocyjnych dla mediów, na stronę WWW, przypilnowane, aby pojawiły się one w odpowiednim momencie, współpraca z radio, telewizją, umieszczenie zaproszeń w Internecie;

Wsparcia organizacyjnego udzieliły nam m.in. Stowarzyszenie Związek Podkowian, Urząd Miasta oraz osoby prywatne, w tym Barbara i Jacek Prosińscy, których dom (dzisiaj również siedziba Fundacji Dziedzictwo dla Przyszłości) stał się jednym z naszych biur oraz p Domaradzcy; Na przeprowadzenie pierwszej edycji Festiwalu poświęciłam ok 8 miesięcy. Średni zarobek po odjęciu kosztów ubezpieczenia, telefonów, dojazdów wyniósł ok. 0 PLN. Zarobek, który satysfakcjonowałby mnie jako osobę niezatrudnioną i samodzielnie ubezpieczającą się, a także używającą własnego sprzętu i transportu to min. 7000 PLN miesięcznie netto, czyli 56 000 PLN. Wartość społeczna projektu była dla nas jednak najważniejsza.

2006

- Koncepcja i zbudowanie podstaw organizacyjnych projektu Otwarte Ogrody - Mały Londyn w Brwinowie, Milanówku i Podkowie Leśnej (we współpracy z Łukaszem Willmannem);
- opracowanie zasad koordynacji ponad lokalnej;
- koordynacja projektu Mały Londyn a w tym projektu Opowiedzcie Nam wraz z realizacją filmu, konferencji historycznej w Brwinowie, wystawy Exodus, autorskie opracowanie ponad lokalnego Szlaku Muzealnego dla gmin Podkowa Leśna i Brwinów (transport piętrowymi autobusami - Muzeum Mazowsza, Sztuki Ludowej, Motoryzacji, Stawisko);

- napisanie wniosków o dofinansowanie projektu (część wniosków zostało nagrodzonych dotacjami), wnioski przeszły w posiadanie Urzędu Miasta Podkowa Leśna, Brwinów i Milanówek z możliwością użytkowania ich w następnych latach;
- pozyskanie środków finansowych na projekt (Ok. 75% spoza budżetu Urzędów Miast, nie wliczając środków prywatnych mieszkańców Podkowy Leśnej oraz faktu wielokrotnie zaniżonego honorarium za koordynację);
- opracowanie strony internetowej, w tym strony WWW projektu Opowiedzcie Nam, na której znalazła się wirtualna biblioteka projektu, czyli wszystkie pozyskane w ramach projektu materiały, wywiady itp.
- pozyskanie patronatów honorowych;
- promocja ponad lokalną projektu w mediach przez cały rok dla wszystkich miast;
- prezentacja projektu podczas kilku konferencji w Polsce;

Wsparcia przy koordynacji projektu udzieliła nam w roku 2006 Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej, której warszawskie biuro zostało nam udostępnione na potrzeby koordynacji centralnej projektu. Wsparcia udzieliły nam również samorządy miast, w których odbywał się projekt, organizacje pozarządowe, szczególnie Związek Podkowiec, Towarzystwo Przyjaciół Podkowy Leśnej, Towarzystwo Przyjaciół Brwinowa, Fundacja Dzieciątka Jezus oraz wiele osób prywatnych.

Na pracę przy drugiej edycji Festiwalu poświęciłam ok. 10 miesięcy pracy. Średni zarobek wyniósł 500 PLN miesięcznie. Zarobek, który satysfakcjonowałby mnie jako osobę niezatrudnioną i samodzielnie ubezpieczającą się, a także używającą własnego sprzętu i transportu to min. 7000 PLN miesięcznie netto, czyli 70 000 PLN). Wartość społeczna projektu była jednak najważniejsza. Mimo symbolicznych zarobków ledwo pokrywających koszty i odejścia z projektu Łukasza Willmanna oraz mimo szeregu nieprzyjemnych sytuacji wierząc pozytywne zmiany jakie przynoszą Otwarte Ogrody jako projekt wieloletni, postanowiłam kontynuować. Miałam nadzieję, że praca przy projekcie odnoszącym tak duże sukcesy zostanie w przyszłości wynagrodzona mocniejszym wsparciem (również finansowym) przez samorządy, które korzystają z mojej pracy i własności intelektualnej.

2007

- Rozwój koncepcji Otwartych Ogrodów jako mazowieckiego produktu sieciowego dla miast i dzielnic zielonych spełniających ustalone wymagania;
- w 2007 roku do projektu dołączyły Komorów i Sadyba;
- koordynacja programu Festiwalu 2007 pomiędzy miejscowościami;
- opracowanie dalszych kroków rozwoju projektu jako marki;

- promocja, koncepcja logistyczna, opracowanie wszystkich tekstów, prowadzenie strony internetowej (w tym opłaty za stronę);
- opracowanie identyfikacji wizualnej projektu (logo i grafiki) we współpracy z biurem graficznym;
- opracowanie koncepcji projektu pt. Dom, Ogród, Miasto - styl życia na XXI wiek
- wystawa/targi ekologicznych technologii dla miasta-ogrodu XXI wieku (we współpracy z Agnieszką Wojcierowską);
- międzynarodowa konferencja (goście z Niemiec, Anglii, Danii, USA);
- warsztaty prowadzone przez międzynarodowych ekspertów m.in. doradcę burmistrza Londynu ds. zrównoważonego rozwoju Londynu i jego przedmieść Jonathana Smales, który spędził w Podkowie Leśnej i Milanówku 2 dni;
- przygotowanie warsztatów Petera Richardsa z REEEP oraz Misi Leonard z PTN, byłej konserwator zabytków i ogrodów w Urzędzie Miasta Nowy Jork;
- prezentacja projektu na szeregu polskich i zagranicznych konferencjach. Pozyskanie ważnych partnerów m.in. Agencji Promocji Zieleni/wystawy międzynarodowej Zieleń to Życie, British Council, PTN, INTBAU przy Fundacji Księcia Karola czy UNESCO, największej organizacji na świecie zajmującej się ochroną dziedzictwa i rozwojem kultury. Prezentacja projektu w Ambasadach Wielkiej Brytanii, Danii i USA.

Na przeprowadzenie trzeciej edycji Festiwalu poświęciłam ok. 10 miesięcy pracy (średni zarobek w okolicy 500 PLN miesięcznie. Zarobek, który satysfakcjonowałby mnie jako osobę niezatrudnioną i samodzielnie ubezpieczającą się, a także używającą własnego sprzętu i transportu to 7000 PLN miesięcznie netto, czyli 70 000 PLN).

2008

- Siedem miejscowości realizuje Otwarte Ogrody. Wiąże się to z wyjazdami, spotkaniami, przekazaniem know-how nt. realizacji projektu;
- koordynacja pomiędzy miejska projektu;
- pozyskiwanie patronatów honorowych;
- promocja projektu w mediach przez cały rok dla wszystkich miast i dzielnic;
- opracowanie wszystkich tekstów, prowadzenie i uzupełnianie strony internetowej www.otwarteogrody.pl. Opłaty za stronę;
- prezentacja projektu oraz mazowieckich miast-ogrodów podczas szeregu konferencji (w Polsce, Niemczech, Rumunii i na Węgrzech);
- wykupienie z prywatnych pieniędzy stałej licencji do nieograniczonego użytkowania logo Otwartych Ogrodów StudioBakalie (w 2007 roku Urząd Marszałkowski zapłacił tylko za użytkowanie w 2007 roku);
- zarejestrowanie z prywatnych pieniędzy znaku towarowego Otwarte Ogrody w celu ochrony marki Otwarte Ogrody przed niepożądanym lub nieustalonym użyciem;

- przeprowadzenie projektu Dokumentacja Ginącego Detalu w architekturze miast-ogrodów. Opracowanie wirtualnej biblioteki ginącego detalu na stronie projektu;
- utworzenie koncepcji rozwoju Otwartych Ogrodów w ramach projektu Kraina Miast - ogrodów. Rejestracja produktu turystycznego Kraina Miast-ogrodów;
- przedstawienie założeń projektu w formie ustnej i drukowanej przedstawicielom samorządu Milanówka oraz organizacji pozarządowych w Podkowie Leśnej (październik 2008).

2009

- 9 miejscowości realizuje projekt;
- koordynacja pomiędzy miejską, rozwój koncepcji w ramach utworzonej Fundacji Dziedzictwo dla Przyszłości;
- opracowanie i informatyzacja nowej koncepcji strony wraz z CMS/WordPress we współpracy z firmą TT-virtuals, zajmującą się promocją kultury i sztuki w Internecie (realizują oni np projekty wirtualnych muzeów dla Wyspy Muzeów w Berlinie), opracowanie tekstów (część w 3 językach) i materiałów prasowych, prowadzenie strony internetowej www.otwarteogrody.pl. Opłata 11 000 PLN za informatyzację i grafikę strony z prywatnych pieniędzy;
- rozbudowanie strony o dodatkową witrynę www.miastaogrody.pl i o informację o miastach ogrodach; opłaty za obie strony oraz prace konserwacyjne przy nich;

- na stronach tych jest od 3000 - 5000 widzów miesięcznie dzięki stałej promocji projektu w mediach (50% z Mazowsza 20% pozostałe części Polski, 30% z Europy i świata);
- promocja projektu przez cały rok (przygotowanie materiałów prasowych na stronę WWW, artykułów do mediów, stałe monitorowanie, aby pojawiły się one w odpowiednim momencie;
- nawiązanie współpracy ze Stowarzyszeniem Ogrody Marzeń z Saksonii, prezentacja projektu podczas szeregu konferencji m.in. w Magdeburgu organizowanych przez Ministerstwo Kultury Saksonii Anhalt i Stowarzyszenie Ogrody Marzeń oraz podczas konferencji organizowanej przez Urząd Marszałkowski w Warszawie;
- kilka miesięcy pracy i konsultacji w celu utworzenia regulaminu Otwartych Ogródów, będącego uporządkowaniem dotychczasowych założeń projektu. Regulamin miał na celu ochronę niepowtarzalnego charakteru projektu i ułatwienie zarządzania nim. Regulamin podpisało 7 z 9 koordynatorów (z całkowicie niezrozumiałych przyczyn regulaminu nie chcą podpisać Samorząd Podkowy Leśnej oraz Towarzystwo Przyjaciół M-O Sadyba).

2010

- Oprócz powyższych corocznych działań koordynacyjnych i promocyjnych, utworzenie i prowadzenie strony projektu na Facebook, na którą dzięki intensywnej promocji na Facebook oraz w innych mediach wpisało się już prawie 330 osób chcących otrzymywać informacje o projekcie i miastach-ogrodach;
- prezentacja projektu oraz mazowieckich miast - ogrodów podczas międzynarodowych warsztatów organizowanych przez Ministerstwo Kultury Saksonii Anhalt i Stowarzyszenie Ogrody Marzeń;
- kolejne miejscowości chcą dołączyć do projektu w roku 2011 (w tym miejscowości spoza Mazowsza).
- ogólnopolska promocja projektu w różnorodnych mediach drukowanych i internetowych przez cały rok (np w pierwszym kwartale 2011 roku ukażą się artykuły w ResPublice, Kulturze Enter, Zieleni Miejskiej, być może Stolicy).

Luty 2011

Powstaje sprawozdanie z mojej pracy w ramach Otwartych Ogrodów w latach 2004 - 2011.

3. Sukcesy i porażki

W ciągu siedmiu lat do sieci Otwarte Ogrody dołączyło osiem miejscowości. Następne miejscowości są zainteresowane współpracą, co świadczy o sile projektu. Osoby, organizacje i instytucje realizujące ten projekt w poszczególnych miastach/dzielnicach podjęły się wieloletniego wysiłku bezinteresownych działań na rzecz swoich miejscowości. Wg mnie wykazały się w ten sposób otwartością, wyjątkowością, chęcią zmiany rzeczywistości na lepsze. Z tej perspektywy można powiedzieć, że projekt Otwarte Ogrody jest pozytywnym wyróżnikiem osób, miejscowości i dzielnic je realizujących. Otwarte Ogrody pozostawiły po sobie wiele bezpośrednich rezultatów. Ponadto utworzyły ramy - platformę współpracy lokalnej i ponad lokalnej, która prowadzi także do działań już nie bezpośrednio związanych z tym projektem. Otwarte Ogrody uwolniły energię społeczności lokalnych i skierowały ją na działania na rzecz integracji, ochrony dziedzictwa i promocji. Otwarte Ogrody angażują i skłaniają mieszkańców i władze samorządowe do refleksji o przeszłości i przyszłości.

Pozytywne rezultaty

Ta część raportu została utworzona z wykorzystaniem informacji przestanych w zeszłym roku przez niektórych koordynatorów lokalnych.

Otwarte Ogrody okazały się:

- skutecznym narzędziem integracji lokalnych społeczności, pogłębienia świadomości i emocjonalnego przywiązania do miejsca, które skutkują kolejnymi projektami, często już nie związanymi z Otwartymi Ogradami;
- narzędziem promocji miejscowości/dzielnicy na poziomie mazowieckim, ogólnopolskim, za granicą;
- narzędziem animacji społeczności lokalnej do podejmowania konkretnych kroków w kierunku rewitalizacji i zrównoważonego rozwoju miejscowości.

Józefów

- Integracja mieszkańców, artystów i świata lokalnego biznesu;
- zwrócenie uwagi na historyczną, zagrożoną zniknięciem architekturę Świdermajer a także architekturę współczesną, wykorzystującą historyczny detal architektoniczny;
- realizacja projektu Świdermajer XXI wieku, pierwsze kroki w celu utworzenia szlaku zabytkowej architektury Świdermajer.

Milanówek

- Udostępnienie zabytkowego parku i willi Turczynek i rozpoczęcie działań na rzecz rewitalizacji;
- podnoszenie świadomości mieszkańców w sferze ochrony zabytków i zieleni na terenie miasta
- ogrodu;

- zwrócenie uwagi władz na wartość Willi Wale-
ria. Rozpoczęcie przez Urząd Miasta Milanówek
działań wokół Willi, czyli tworzenie Muzeum
Jana Szczepkowskiego;
- wydobyć na światło dzienne dziedzictwa
kulturowego, historycznego i artystycznego
związanego z jedwabiem i jego historią w Mi-
lanówku;
- powstanie trasy turystycznej szlakiem zabyt-
kowych willi, które odegrały rolę podczas II
Wojny Światowej: "Milanówek- Mały Londyn", a
także trasy otwartych pracowni rzemieślniczych.

Podkowa Leśna

- w 2005 roku powstają wstępne wytyczne do
rewitalizacji Parku Miejskiego,
- na skutek zaproszenia gości z Hellerau na
konferencję odbywającą się podczas Otwar-
tych Ogrodów Podkowa Leśna przystępuje do
Międzynarodowej Sieci Miast Ogrodów;
- inicjacja współpracy trzech sąsiadujących gmin
Podkowa Leśna, Brwinów i Milanówek w kwestii
rozwoju kultury i turystyki;
- powstaje Szlak Muzealny na terenie dwóch
gmin Podkowa Leśna i Milanówek. Wycieczki
odbywają się piętrowymi londyńskimi autobu-
sami z Muzeum Motoryzacji (trasa opracowana
i uzgodniona z muzeami w 2006 roku przez
Magdalenę Prosińską i Łukasza Willmanna).

Warszawa - Sadyba

- Dzięki działaniom Stowarzyszenia koordynującego OO na Sadybie, wpisanie na mapę Warszawy Skweru "Staszycy Panów", upamiętniającego m.in. byłego mieszkańca Jeremiego Przyborę;
- stworzenie alei edukacyjnej i materiałów edukacyjnych dla szkół o chronionych ptakach rezerwatu Jeziorko Czerniakowskie;
- wpisanie "Centrum Edukacji Ekologicznej i Integracji" do projektu planu ochrony rezerwatu Jeziorko Czerniakowskie.

Zalesie Dolne

- 2 publikacje z cyklu "Zalesie- moje miejsce na ziemi" wydane przez koordynatorów Otwartych Ogrodów w Zalesiu;
- podkreślenie wartości walorów zabytkowego układu urbanistycznego i zabytkowych willi zalesiańskich podczas Otwartych Ogrodów przyspieszyły procedurę wpisu tych obiektów do rejestru zabytków;
- efektem wymiernym jest realizowany przez organizatorów Otwartych Ogrodów w Zalesiu projekt powstania instytutu sztuki ilustratorskiej im. Józefa Wilkonia w Zalesiu Dolnym.

Nagrody

2010 r. za pracę na rzecz miast - ogrodów otrzymałam nagrodę Marszałka Województwa Mazowieckiego.

2010 r. otrzymałam nagrodę od burmistrza Milanówka.

2010 r strona WWW projektu jest laureatem konkursu Syrenka w Sieci.

2009 r Otwarte Ogrody „Liderem Europejskiego Roku Kreatywności i Innowacji 2009 w Polsce”

2008 r. otrzymałam nagrodę Fundacji Rozwoju Demokracji Lokalnej pod patronatem UNESCO i Ministra Kultury za Otwarte Ogrody jako projekt wybitnie kulturotwórczy i wspierający rozwój miejscowości poprzez kulturę.

Problemy

Raport oparłam na założeniu, że instytucje koordynujące projekt, wyrażając chęć przyłączenia się do Otwartych Ogrodów zapoznały się z celami i zasadami organizacyjnymi projektu.

Rodzaj wydarzeń podczas Festiwalu

Odchodzenie od idei wydarzeń organizowanych przez mieszkańców w prywatnych ogrodach, która to idea jest jedną z podstaw tego projektu. W roku 2010 np w jednym z miast otwarte były tylko 2 - 3 ogrody prywatne, reszta to promocja placówek samorządowych, kościoła itp.;

Poziom merytoryczny projektu

Organizowanych jest coraz więcej wydarzeń nie pasujących do Otwartych Ogrodów. Coraz więcej imprez to reklama bez-stylowych przedszkoli

o wybetonowanych podwórkach, sklepów, centrów handlowych, pizzerii, czy nawet strzelnicy miejskiej, która wyglądając jak pobojuwisko a nie jak ogród w mieście ogrodzie XXI wieku jest anty-reklamą zarówno Festiwalu jak i miasta. Te komercyjne firmy są reklamowane bezpłatnie podczas OO. Tylko część z nich wpisuje się w styl imprezy. Powstają poważne wątpliwości czy firmy komercyjne biorące udział w festiwalu nie powinny być sponsorami projektu.

Brak zaangażowania koordynatorów lokalnych w ponad lokalne działania

W ekstremalnych przypadkach doszło do sytuacji, że partner po mniej więcej 2 latach współpracy uznaje, że projekt będzie dalej realizował sam dla siebie (Podkowa Leśna, Brwinów, po części Samorząd Konstancina i Milanówka). Być może wynika to z faktu niezrozumienia idei projektu lub z braku troski za całość - wspólne, przez lata wypracowane dobro. Potwierdza to fakt utworzenia w 2009 roku bez porozumienia ze mną projektu Trójmiasto Ogrodów w Podkowie Leśnej, Milanówku i Brwinowie. Pomysł tego projektu jest łudząco podobny do projektu Otwarte Ogrody/Kraina Miast - Ogrodów, nie tylko z nazwy. Projekt został utworzony przez osoby, które otrzymały ode mnie kilka miesięcy wcześniej opis projektu Kraina Miast - Ogrodów już wówczas wpisanego do Strategii Rozwoju Produktów Turystycznych na Mazowszu.

Trójmiasto Ogrodów jest świadomym rozwinięciem Otwartych Ogrodów, czego nie kryją twórcy tego projektu. Warto wspomnieć, że część osiągnięć Otwartych Ogrodów np szlaki turystyczne tj. Szlak Muzealny czy Szlak Rzemieślniczy są promowane jako Trójmiasto Ogrodów.

Projekt Otwarte Ogrody/Kraina Miast Ogrodów zakładał utworzenie sieci wszystkich (a nie tylko trzech) miast-ogrodów. Miał być budowany w oparciu o działania, które od wielu lat są wspierane finansowo przez Marszałka Województwa Mazowieckiego (wobec moich obietnic rozwoju projektu w profesjonalny mazowiecki produkt turystyczny, co było np. warunkiem wsparcia finansowego np w 2007 roku). Zapraszam do zapoznania się z listem Marszałka z 2010 roku, w którym to po raz kolejny wyrażona jest opinia w kwestii rozwoju Otwartych Ogrodów. Tekst dostępny jest na stronie www.otwarteogrody.pl. Jedną z głównych wartości Otwartych Ogrodów była sieciowość czyli wartość dodana, która wynika z koordynowanej współpracy partnerów działających na poziomie lokalnym.

Wyodrębnienie się trzech spośród nich i budowanie osobnego projektu zrodziło pytanie o przyczynę takiej działalności i moją obawę o osłabienie projektu Otwarte Ogrody poprzez niepotrzebne mnożenie bytów, wprowadzających w błąd potencjalnego odbiorcę. Zgodnie z logiką marketingu terytorialnego i z projektem Kraina Miast Ogrodów wpisanym do Strategii

Rozwoju Produktów Turystycznych na Mazowszu potencjał marketingowy i turystyczny mazowieckich miast-ogrodów może być wykorzystany w pełni wyłącznie dzięki sieciowemu ujęciu. Otwarte Ogrody mają ponadto bardzo ograniczone środki, a samorządy decydują się finansowo wspierać koordynację nowego projektu. Zdarzyło się również kilka innych sytuacji, które ukazały problem partykularnych interesów i ambicji realizowanych kosztem dobra całości Otwartych Ogrodów tj. działania na rzecz swojej instytucji i własnej chwały (np wyjazd kilku osób z samorządu i organizacji pozarządowych z Podkowy Leśnej na delegację do miasta ogrodu Hellerau w celu podpisania umowy o współpracy, o którym to wyjeździe oficjalnie zaproszony samorząd Podkowy nawet mnie nie poinformował. Dowiedziałam się o tym półoficjalnie od znajomych z Niemiec, którzy byli w Hellerau. A to ja ustanowiłam ten kontakt spotykając się dwukrotnie w Niemczech z osobami z Hellerau w celu namówienia ich do współpracy. Później zajmowałam się nimi podczas ich pobytu w Polsce. Wymagało to czasu, zaangażowania prywatnych kontaktów i pieniędzy. Inną kwestią są rezultaty tej wycieczki.

Jeszcze inny przypadek już bardziej materialny to np korzystanie ze sponsora, który wcześniej służył centralnemu koordynatorowi przez jedną z instytucji, bez poinformowania o tym.

Szczególnie nieprzyjemnym elementem towarzyszącym Otwartym Ogrodom odkąd zaczęły odnosić sukcesy jest czarny PR prowadzony przez osoby z samorządu i niektóre organizacje pozarządowe w Podkowie Leśnej. Walcząc o swoje partykularne interesy, opowiadają na mój temat niestworzone historie w Podkowie Leśnej i poza nią osłabiając wizerunek projektu i Miasta m.in. u najważniejszych grantodawców.

Postawa roszczeniowa niektórych partnerów

Zgodnie z logiką, że nie dostajemy pieniędzy, więc nie będziemy przestrzegać zasad współpracy. Dotyczy to przede wszystkim tych partnerów, którzy nie podpisali regulaminu Otwartych Ogródów. Jest to postawa niezrozumiała, gdyż zasady OO są określone od początku i każdy, kto podjął współpracę z tym autorskim projektem powinien tych zasad przestrzegać. Całkowicie nie na miejscu jest postawa 3 samorządów, które realizują Otwarte Ogrody bez uzgodnienia z koordynacją centralną. Wynika to np z niechęci do podporządkowania się wspólnym zasadom tj. grafika i logo Otwartych Ogródów (Brwinów) lub niechęci współpracy dot. programu i wspólnej promocji (Podkowa, która jednak kopiowała bez porozumienia ze mną ze strony OO logotypy patronów do swoich materiałów promocyjnych). Równie zdumiewający był fakt realizacji Otwartych Ogródów w Aninie); Od samego początku sygnalizowane było również, że to koordynator centralny/

autor otrzymuje wynagrodzenie za swoją pracę, a nie jeszcze do niej doptaca. (To tak jakbyście Państwo nie zapłacili za samochód i jeszcze żądali od producenta, żeby płacił za paliwo). W tym roku jeden z koordynatorów wyraził nawet zdumienie, że promocja jest zbyt słaba i „jest zbyt mało logotypów na plakatach...” (promocja, za którą ów samorząd nie chce płacić). Ta postawa świadczy według mnie o niezrozumieniu wartości nie finansowych OO, wartości lokalnej i ponad lokalnej oraz dalszych korzyści jakie mogłyby wypływać z używania i rozwinięcia wypracowanego sieciowego pomysłu i marki.

Słaba komunikacja

Projekt rozrósł się. Poza wybranymi sytuacjami nie mogę sobie pozwolić na angażowanie się w działania na poziomie lokalnym. Mimo częstych pobytów w Polsce nie jestem w stanie objechać wszystkich miejscowości, uczęszczać regularnie na spotkania organizacyjne.

Zaistniałe problemy komunikacyjne polegają np na nieinformowaniu na czas o programie, co uniemożliwia wspólną promocję, którą jako koordynator centralny muszę rozpocząć na kilka miesięcy przed OO. Proces pozyskania patrona takiego jak UNESCO rozpoczynam co roku min. 3 miesiące przed rozpoczęciem sezonu OO. Piszę wówczas wnioszek z opisem programu tak, aby przekonać danego patrona, że projekt jest

zgodny z jego filozofią i celami i nie postawi go w kłopotliwej sytuacji. Za ten program we wszystkich miejscowościach muszę wziąć odpowiedzialność. W niektórych przypadkach po zakończeniu Otwartych Ogrodów jestem zobowiązana do napisania raportu (np dla UNESCO). W raporcie tym powinnam wykazać, że wszystko odbyło się zgodnie z obietnicą, że projekt rozwija się. Proszono mnie o liczby i konkretne fakty. Pod tym raportem muszę się podpisać własnym nazwiskiem i pieczętą fundacji.

Nieprzestrzeganie zasad identyfikacji wizualnej

Nieumieszczanie adresu strony internetowej www.otwarteogrody.pl informującej o szerszym kontekście projektu (dotyczy większości partnerów). Oprócz zwykłej nieuwagi czy skupieniu na sobie samym, przyczyną w niektórych przypadkach może być przeświadczenie, że skoro koordynujemy projekt lokalnie to znaczy, że to jest nasz projekt i będziemy promować tylko siebie; Nagminne nieprzestrzeganie zasad identyfikacji wizualnej i zasad umieszczania logotypów patronów i partnerów. Za umieszczenie tych logotypów biorę odpowiedzialność prawną w Państwa imieniu, gdyż patroni często wymagają podpisania umowy patronackiej. Taka postawa wyklucza wspólną promocję.

Brak świadomości o obciążeniach koordynatora centralnego skutkujące przeświadczeniem, że nie trzeba go wspierać

W 2010 prosiłam np o pomoc w promocji oraz wsparcie w negocjacjach z Gazetą Wyborczą, która okazała się dla mnie trudnym partnerem. Patronat GW partner, którego poprosiłam o pomoc, załatwił tylko sobie. Podobnie wyglądało załatwianie patronatu Polityki w roku 2009. Wyjątkiem jest na przykład partner z Józefowa, który kilkakrotnie dawał wyraz myślenia o całości promocji, za co jestem wdzięczna, gdyż po pierwsze była to konkretna pomoc i odciążenie, a po drugie nie czułam się zostawiona sama z działaniami, które dotyczą przecież Państwa!

Brak wsparcia finansowego koordynacji centralnej i promocji

- Nie chodzi tylko o wynagrodzenie, ale nawet o pokrycie kosztów bieżących, np strony WWW (oprócz kosztów informatyka, który musi raz do roku przeprowadzić prace remontowe oraz kosztów mojej pracy, ponoszę opłaty bieżące ok. 500 PLN rocznie). Wyjątek w roku 2010 stanowiły Stowarzyszenie Sąsiedzkie Włochy i MOK w Józefowie, którym bardzo dziękuję za zrozumienie tego wspólnego problemu. Osobiście o sponsorów starać się nie mogłam. Jednym z powodów są rozmiary OO, które

W tle strony widoczne są stylizowane, jasnozielone liście, które tworzą dekoracyjny element graficzny. Liście mają miękkie, gradientowe krawędzie i są rozmieszczone w sposób, który przypomina naturalny wzrost rośliny.

realizowane są w oddalonych od siebie miejscowościach co nie pozwala mi włączyć się w kontakty lokalne, o czym już wcześniej pisałam. A to właśnie na działania lokalne sponsor typu bank w Podkowie Leśnej wg zasad CSR przeznaczony być może pieniądź. Wielkie firmy, z wyjątkami dot. Sadyby położonej w Warszawie, wielokrotnie odmawiały wsparcia całości projektu argumentując, że nie jest dla nich atrakcyjny jeśli chodzi o ilość odbiorców i media (bardzo możliwe, że moje wykształcenie nie wystarcza, aby napisać dobrą ofertę dla sponsora. Z drugiej strony Państwo nie chcieliście opłacić profesjonalnego fundraisera, który być może rozwiązałby ten problem). Doświadczenie pokazało, że niektóre firmy lokalne lub prywatne, a także zamożne osoby zamieszkujące miasta-ogrody są zainteresowane sponsorowaniem lokalnych wydarzeń i wg. mnie jest to przyszłość Otwartych Ogrodów. Wg mnie otrzymując wsparcie finansowe na sieciowy projekt, powinniście przeznaczyć część tej sumy na koordynację centralną. Takiej woli jednak absolutnie nie ma. W przypadku starania się z mojej strony o pieniądze publiczne przeszkodą jest m.in brak wkładu własnego.

4. Zalecenia na przyszłość

Sugestia zmian organizacyjnych

- Konieczność wsparcia przez wszystkie samorządy miast/gmin/dzielnic, na terenie których odbywa się projekt;
- konieczność mobilizacji przez koordynatorów lokalnych prywatnych sponsorów/zamożnych mieszkańców i firm na terenie danego miasta;
- 10-20% powyższych funduszy, min. 5000 PLN rocznie na eprezentacyjną coroczną wielojęzyczną publikację nt mazowieckich miast ogrodów.
- pogłębienie zaangażowania partnerów lokalnych na rzecz całości projektu. Przejęcie obowiązków koordynatora centralnego.

Jako koordynator centralny wycofuję się z wszelkich działań, które wymagają wzięcia odpowiedzialności za działania koordynatorów lokalnych. Do działań tych zaliczają się kampania medialna (oprócz ew. artykułów nt dziedzictwa miast-ogrodów do wysokiej klasy czasopism, ew. filmu) pozyskiwanie patronatów honorowych dla całości projektu, umieszczanie logotypów na stronie www projektu. Będę informować ew. zainteresowanych, że od 2011 roku projekt odbywa się tylko na poziomie lokalnym.

Nadal jestem (współ) autorem i mam prawa autorskie do nazwy i logo Otwartych Ogrodów. Miejscowości realizujące do tej projekt mogą go dalej realizować na poziomie lokalnym pod warunkiem podpisania nowej wersji regulaminu określającego kształt Festiwalu oraz obowiązki dotyczące informowania nt autorów, strony internetowej www.otwarteogrody.pl oraz wieloletniego sponsora tej strony, firmy Borodesign.

Jeśli będzie potrzeba gotowa zająć się publikacjami promującymi wszystkie lub część miast/dzielnic oraz wsparciem merytorycznym podczas opracowywania lokalnych produktów turystycznych, które mogłyby być wspólnie promowane pod hasłem Kraina Miast Ogrodów (co ułatwia wypromowanie takich produktów w morzu propozycji występujących na Mazowszu, w Polsce i Europie).

Raport dostępny będzie również na stronie www.otwarteogrody.pl.